**МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ**

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РСО-АЛАНИЯ**

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
средняя общеобразовательная школа № 3 г. Алагир

**«УТВЕРЖДЕНА»**
**в составе содержательного раздела**
**ООП НОО**
Приказ № 104-ОД от 31.08.2024г.
Директор школы______________ (Бугулова Л.А.

# РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

## по учебному предмету
## «Родной(осетинский) язык»

## начальное общее образование

**4 класс**

**ÆМБАРЫНГÆНÆН ФЫСТÆГ**

Программæ арæзт у Республикæ Цæгат Ирыстон – Аланийы иумæйаг æмæ профессионалон ахуырады Ирон æвзаг æмæ литературæйы программæйы бындурыл.

Ирон æвзаг – нæ республикæйы паддзахадон æвзæгтæй иу, ирæтты мадæлон æвзаг. Ирæттæ – Республикæ Цæгат Ирыстон-Аланийы титулон наци. Куыд уырыссаг æвзаг, афтæ ирон æвзаг у филологон циклы иу хай æмæ рæзын кæны скъоладзауы коммуникативон культурæ, æххуыс ын кæны йæ ныхасы рæзтæн, уæрæх ын кæны йæ дунеæмбарынад æмæ хъомыл кæны ирæтты хуыздæр традицитæ æмæ æгъдæуттыл.

Ирæттæ сæ рæвзæрдæй фæстæмæ аудынц сæ мадæлон æвзагыл, уымæн æмæ æмбарынц: цалынмæ æвзаг цæра, уæдмæ фидар уыдзæн национ культурæ, национ хиæмбарынад.

Ног (дыккаг фæлтæры) стандартты домæнтæ сты, цæмæй Уæрæсейы цæрæг алы адæмæн дæр йе ′взаджы кад се ′хсæн бæрзонддæр ист æрцæуа, цæхгæр фæхуыздæр уа йæ ахуыр кæныны хъуыддаг. Уыцы хæстæ та æххæст кæны райдайæн скъола.

Райдайæн скъолайы бындур æвæрд æрцæуы сывæллæтты алывæрсыг рæзтæн. Уымæ гæсгæ ирон æвзаг ахуыр кæныны хъуыддаг арæзт у ахæм нысан æмæ хæстæ сæххæст кæнынмæ:

- хъуамæ сывæллæттæ сæ кæрæдзимæ иронау дзурын сахуыр уой. Уый тыххæй та хъæуы фидар фæлтæрддзинад кæсын, фыссын æмæ хъуыды кæнынæй;
- сывæллæттæ зоной: æхсæнады адæмты ′хсæн ног ахастытæ кǽй ис, иннæ æдæмы хæттыты сывæллæттæ дæр ирон æвзаг кæй ахуыр кæнынц, æмæ сæ уый кæрæдзийыл фидардæр кǽй бǽтты; сæ алыварс цæрæг адæмтимæ хæларæй цæрын кǽй хъǽуы,уый;
- иумæйаг ахуырадон зонындзинæдтæ бæрзонддæр кæнын; ныхасы рæзтыл кусын; фылдæр базонынмæ æмæ интеллект уæрæхдæр кæнынмæ тырнын;
- мадæлон æвзаджы фæрцы сывæллоны алывæрсыгæй хъомыл кæнын;
- райдайæн скъолайы сывæллæтты лингвистикон зонындзинæдтæ рæзын кæнын хуымæтæг хуызы, цæмæй кæсын фыссын базоной;
- адæймаджы хъуыздæр миниуджытыл хъомыл кæнын.
- хъазты хуызы сывæллæтты эмоционалон уавæр рæзын кæнын;
- зонындзинæдтæ фылдæр кæнынмæ тырнындзинад рæзын кæнын. Чингуытæм, иннæ ахуырадон предметтæм сæм аудыны цæстæнгас рæзын кæнын.

Скъолайы иннæ ахуырадон предметты ′хсæн ирон æвзаджы нысан у ирон æвзагæй зонындзинæдтæ фылдæр кæнын æмæ сывæллæтты æхсæны культурæ бæрзондæр

кæнын:

1-аг нысан – **зонындзинæдтæ фылдæркæнын.** Ам скъоладзаутæн æмбарын кæнын хъæуы æппæтдунеон наукæйы иу къабаз кæй у, йæ сæйрагдæр хæйтты йын зонын кæй хъæуы; уыцы зонындзинæдты бындурыл та аразын логикон хъуыдыкæнынад.

2-аг нысан – **æхсæны культурæ бæрзонддæр кæнынмæ** хауы скъоладзауты коммуникативон арæхстдзинад, ома дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзт, монологон æмæ диалогон ныхас, раст æмæ æнæрæдыдæй фыссын. Уыдон иумæ сты адæймаджы иумæйаг культурæйы бæрæггæнæнтæ.

**Программæйы домæнтæ куыд æмбæрст æрцыдисты, æмæ цы фæстиуджытæ хъуамæ раттой, уый номхыгъд.**
**Грамматикæ, растфыссынад æмæ ныхасы рæзтыл куыст.**

4-æм къласы рауагъдон базондзæн:

**Вазыгджын дзырдтæ.** Иумæйаг æмбарынад вазыгджын дзырдты тыххæй.
Арæхдæр цы вазыгджын дзырдтæ æмбæлынц, уыдоны растфыссынады хуымæтæг хуызтæ.

**Ныхасы хæйттæ:**

**Номдар.** Номдарты тасындзæг иууон æмæ бимрæон нымæцты. Номдарты бирæон нымæцы арæзты хицæндзтнæдтæ: 1) хъæлæсон **а** æмæ **о**-йы ивынад хъæлæсон **æ**-мæ; 2) бирæон нымæцы фæсæфтуан **т**-йы дывæркæнынад, 3) æмхъæлæсонты къордæй цы дзырдтæ фæвæййынц, уыдоны **т**-йы разæй хъæлæсон **ы**-йы фæзынд. Номдарты растфыссынад.

**Миногон.** Миногонты тасындзæг. Хъуыдыйæдтæ аразгæйæ, сæ хъуыдымæ гæсгæ, хæстæг, стæй ныхмæ чи лæууы, ахæм миногонтæ æвзарын зонын.

**Номивæг.** Цæсгомон номивджытæ, сæ тасындзæг æххæст хуызы. Цæсгомон номивджытæй раст пайда кæнын ныхасы, сæ растфыссынад.

**Мивдисæг.** Мивдисæджы ивынад цæсгæмттæм æмæ нымæцтæм гæсгæ ныриккон, ивгъуыд æмæ суинаг афонты (æргомон здæхæны). Мивдисæджы кæрæтты растфыссынад. Хайыгтæ **нæ** æмæ **нал**-ы растфыссынад мивдисæгимæ.

**Фæрсдзырд.** Иумæйаг æмбарынад. Фæрсдзырдтæ иртасын ахæм фæрстытæм гæсгæ: **кæм?, кæдæм?, кæцæй?, кæд?, куыд?** Арæхдæр чи æмбæлы, уыцы фæрсдзырдты растфыссынад.

**Дзырдуатон куыст**. Хъуыдыйæдтæ æвзаргæйæ, хъуыдымæ гæсгæ æмхуызон кæнæ ныхмæвæрд номдартæ, миногонтæ æмæ мивдисджытæ æвзарын. Хъуыды бæлвырддæр æмæ аивдæр дзырдтæй аразын. Ныхас уыцы иугъæдон дзырдтæй сыгъдæг кæнын.

**Хъуыдыйад**: Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ бæттæгтæ æмæ, фæлæ, тæ-имæ, стæй æнæ бæттæгтæй. Ранымады интонации; æмхуызон уæнгтæ кæрæдзийæкъæдзыгæй хицæн кæнын; æмхуызон уæнгтимæ хъуыдыйæдтæ аразын.

Вазыгджын хъуыдыйадимæ зонгæ кæнын. Бæттæгтæ æмæ, фæлæ, та-йы фæрцы баст вазыгджын хъуыдыйæдтæ аразын зонын. къæдзыг вазыгджын хъуыдыйады.

**Сидæн.** Хъæлæсы уагæй сидæн хъуыдыйады раст кæсын. Сидæн къæдзыг æмæ хъæры нысанæй хицæн кæнын.

**Комкоммæ ныхас**.

Комкоммæ ныхасимæ зонгæ кæнын. Хъуыдыйæдтæ авторы дзырдты фæстæ æвæрд комкоммæ ныхасимæ.

Комкоммæ ныхас хъæлæсы уагæй хицæн кæнын зонын. æрхæцæн нысæнттæ комкоммæ ныхасимæ (дыстъæлф, дыкъæдзыгтæ). Комкоммæ ныхас кæм уа, ахæм хъуыдыйæдтæ аразын.

**Афæдзы дæргъы цы æрмæг ахуыр кодтой, уый фæлхат кæнын.**

Цыппæрæм къласы ахуыры азы кæронмæ ахуырдзаутæ хъуамæ зоной:

-вазыгджын дзырдты тыххæй æмбарынад;

-ныхасы хæйтты нысаниуæгтæ æмæ сæ грамматикон æууæлтæ: номдар, миногон, номивæг, фæрсдзырд;

-хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ  æмæ арæхсой:

-орфографион æмæ каллиграфион æгъдауæй 70-80 дзырдæй арæзт текст раст фыссын;

-номдартæ тасындзæг кæнын;

-миногонты тасындзæджы хицæндзинæдтæ иртасынмæ;

-цæсгомон номивджытæй ныхасы раст пайда кæнынмæ;

-мивдисджытæ ифтындзæг кæнынмæ;

-фæрсдзырдтæ фæрстытæм гæсгæ иртасынмæ;

Æмхуызон уæнгтимæ хъуыдыйæдтæ аразынмæ;

-комкоммæ ныхас хъæлæсы уагæй хицæн кæнынмæ;

-исты цау кæнæ фæзынд чысыл радзырды хуызы ныффысынмæ.

**Скъоладзаутæ хъуамæ зоной**

- 4-æм къласы ирон æвзаджы грамматикæйæ цы темæтæ сахуыр кодтой, уылонæн сæ сæйрагдæрты раиртæстытæ;
- вазыгджын дзырдты тыххæй æмбарынад, сæ растфыссынад;
- ныхасы хæйтты тыххæй æмбарынад;
- номдарты тасындзæг иууон æмæ бирæон нымæцты, сæ растфыссынад;
- миногонты нысаниуæн, сæ растфыссынад;
- цæсгомон номивджытæ. Сæ тасындзг, сæ растфыссынад;
- мивдисджыты ивынад цæсгæмттæм, афонтæм æмæ нымæцтæм гæсгæ;
- фæрсдзырдты иумæйаг æмбарынад;
- хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ бæттæгтæ æмæ, та, фæлæ-имæ;
- вазыгджын хъуыдыйæдтæ бæттæгтæ æмæ, фæлæ, та-имæ;
- сидæн, æрхæцæн нысæнттæ сидæнимæ;
- комкоммæ ныхас, æрхæцæн нысæнттæ комкоммæ ныхасимæ.

## Тематикон пълан 4 –æм къл.

| № | Сахæтты нымæц | Урочы темæ | |
|---|---|---|---|
| 1 | 1 | Мыртæ æмæ дамгъæтæ | |
| 2 | 1 | Алфавит | |
| 3 | 1 | Дæргъвæтин æмхъæлæсонтæ | |
| 4 | 1 | Цавд | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| 5-7 | 3 | Вазыгджын дзырдтæ | |
| 8 | 1 | Номдар Номдарты ивынад хауæнтæм гæсгæ Номон хауан. | |
| 9 | 1 | Гуырынон хауæн | |
| 10 | 1 | Дæттынон хауæн . Иртастон хауан. | |
| 11 | 1 | Арæзтон хауæн . Аддагбынатон хауан. | |
| 12 | 1 | Цæдисон хауæн . Хуызæнон хауæн. | |
| 13 | 1 | Номдарты тасындзаг бираон нымацы. | |
| 14 | 1 | Номдарты бирæон нымæцы арæзты хицæндзинæдтæ | |
| 15 | 1 | Номдарты растфыссынад | |
| 16 | 1 | Номдар фæлхат кæнын | |
| 17 | 1 | Миногон | |
| 18 | 1 | Миногонты тасындзæг | |
| 19 | 1 | Номивæг Цæсгомон номивджытæ | |
| 20 | 1 | Цæсгомон номивджыты тасындзæг | |
| 21 | 1 | Цæсгомон номивджытæ фæлхат кæнын | |
| 22 | 1 | Мивдисæг. Мивдисæджы афонтæ | |
| 23-24 | 2 | Мивдисæджы ивынад нымæцтæм гæсгæ | |
| 25 | 1 | Мивдисæджы ивынад цæсгæмттæм гæсгæ | |
| 26 | 1 | Нырыккон афоны 1 аг цæсгомы мивдисджытæ | |
| 27 | 1 | Нырыккон афоны 2 аг цæсгомы мивдисджытæ | |
| 28 | 1 | Нырыккон афоны 3аг цæсгомы мивдисджытæ | |
| 29 | 1 | Ивгъуыд афоны 1 аг цæсгомы мивдисджытæ | |
| 30 | 1 | Ивгъуыд афоны 2аг цæсгомы мивдисджытæ | |
| 31 | 1 | Ивгъуыд афоны 3аг цæсгомы мивдисджытæ | |
| 32 | 1 | Суинаг афоны 1 аг цæсгомы мивдисджытæ | |
| 33 | 1 | Суинаг афоны 2 аг цæсгомы мивдисджытæ | |
| 34 | 1 | Суинаг афоны 3аг цæсгомы мивдисджытæ | |
| 35 | 1 | Мивдисджыты кæрæтты растфыссынад | |
| 36 | 1 | Мивдисæг фæлхат кæнын | |
| 37 | 1 | Фæрсдзырд | |
| 38 | 1 | Фæрсдзырдты растфыссынад | |
| 39 | 1 | Хъуыдыйад | |
| 40-41 | 2 | Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ | |
| 42- 44 | 2 | Вазыгджын хъуыдыйад | |
| 45-46 | 2 | Рацыд æрмæг фæлхат кæнын | |
| 47 | 1 | Сидæн | |
| 48 | 1 | Комкоммæ ныхас | |
| 49 | 1 | Комкоммæ ныхас фæлхат кæнын | |
| 50-51 | 2 | Контролон диктант.<br><br>Рацыд æрмæг фæлхат кæнын | |